

דבורצקי, אלתר (1906-1942)

(Alter Dvoretzki). מפקד פרטיזנים. דב' נולד בז'טל, למד משפטים באוניברסיטת וילנה, וב-1938 הוסמך לעורך-דין. הוא היה פעיל במפלגת 'פועלי-ציון', בעיקר בתחומי הספורט. בשנות השלטון הסובייטי (1939-1941) היה עורך-דין בנובוגרודוק.

בראשית שלטון הכיבוש הגרמני התיישב דב' בז'טל ושם מונה ליושב-ראש היודנראט. בראותו את המתרחש קרא לחפש דרכי הצלה ונקמה, אירגן בגטו את מיפקדת הפרטיזנים המחתרנית ועמד בראשה. הוא יזם תוכנית לחמש את הנוער היהודי שבעיירות הסביבה, להוציאם ליערות ליפיצ'אנסק (Lipiczany) העבותים לשם מלחמה בגרמנים, וכך להציל גם את הבלתי כשירים לקרב.

דב' נפגש לעיתים עם השלטונות הגרמנים, אירגן רכש והגנבת נשק לגטו, ונשא בכיסו אקדח חמוש לשעת הצורך. הוא צייד בנשק קבוצת שבויי מלחמה סובייטים שברחו מהמחנות, ושלחם אל הפרטיזנים שביערות ליפיצ'אנסק הסמוכים. עמהם נמנה סגן משנה של הצבא האדום, היהודי ישראל קאצוביץ'. גם קבוצה שנייה, של נוער יהודי – פליטים שמשפחות ורכוש לא קשרו אותם למקום – עזבה את הגטו בעידודו של דב', בהדרכתו ובעזרתו בחימושם ובהלבשתם.

דב' עיבד תוכנית מדוקדקת להתנגדות חמושה במקרה של טבח בגטו, אך התוכנית שובשה בגלל בגידה.

עם בואו ליערות ניסה דב' לממש את תוכניותיו הנועזות להציל את יהודי ז'טל וגיטאות הסביבה, וחלם על גדודי פרטיזנים יהודים. ביערות מצא קבוצות קטנות של פרטיזנים שבויי מלחמה, שרק מקצתם היו חמושים, ולא היו מוכנים לעשות פעולות יזומות של ממש נגד הגרמנים. לא היה להם קשר עם מוסקווה, לא פיקוד ולא משמעת, ורובם היו נגועים באנטישמיות. בלחצו של דב' הסכים מפקד קבוצות הפרטיזנים לתקוף את חיל המצב בז'טל ובדרך זו לשחרר את הנוער היהודי מן הגטו.

בחשכת הלילה הגיעו הפרטיזנים עד בית-העלמין הנוצרי שבקצה העיירה, ושלחו איכר לסייר. הלה חזר והודיע שלעיירה הגיע כוח גרמני ניכר לטבוח ביהודים למחרת, ביום 30 באפריל 1942. הפרטיזנים הרוסים התנגדו להתקפה הכרוכה בסיכון ניכר וחזרו לבסיסים ביערות. התוכנית להצלת יהודי ז'טל סוכלה.

מפקדי קבוצות הפרטיזנים התייחסו בחשד ובקנאה לתוכניותיו הנועזות של דב', ובעורמה, במארב פרטיזנים, נהרגו דב' וחברו. כתוצאה מפעולתו של דב' בגטו ז'טל הגיעו יותר מ-600 היהודים, שברחו בזמן חיסול הגטו ב-6 באוגוסט 1942, ליערות ליפיצ'אנסק ושם אורגן מהם גדוד הפרטיזנים הלוחם בראשותו של צבי קפלינסקי. לימים שולב הגדוד כפלוגה יהודית (השלישית) בגדוד הרוסי 'אורלי-אנסקי בורבה' (Orliansky-Borba).

